

Praznovszky Mihály

És mi lesz avval a szerelemmel?

Hrabalt olvasva

Soha nem tudtam, merre lehet Nymburk, mert mindig megzavart, hogy azt írták, az Elba partján fekszik. Az Elba az német határfolyó. Ott találkoztak a német és orosz katonák. Mit keresett ott Hrabal, ő akkor Kostomlaty vasútállomásán várta, hogy pecsétet üthessen a távirás kisasszony dundi fenekére.

Most újra elővettem A városka, ahol megállt az idő című könyvet és könnyesre nevetve magam olvastam el egy végtében. Nemcsak a nevetés csalta ki persze a könnyeket, hiszen ez az abszurd élet-játék Pepin bácsival a főszerepben, szomorúan végződik, mint általában minden emberi élet. Megint úgy véltem, ha nincs Pepin bácsi, akkor nincs Hrabal sem. Legalábbis másmilyen lenne. A lónak a farát, mondaná erre a bácsi, aki ugyan két hétre érkezett a nymburki sörgyárba, de ott maradt vagy harminc évig. Így volt ideje alaposan megtárgyalni a sógorasszonnyal, hogy testvéröccse, Francin bizonyára pszichopata lehet, így a javallott gyógyítás: langyos vízzel kell mosnia a nemi szervét. Feltehetően bevált a sajtóságos orvosi recept, mert hirtelen, úgy negyven év múltán, Francin megváltozott, ő maga lett ordítózó, történeteket mesélő, nagyokat evő-ivó, mígnem testvére fokozatosan elhallgatott, elcsendesedett, tejet ivott sör helyett, s egyszer csak gyereknyi méretűre zsugorodott fizikai állapotban valahol egy elfekvőben találtak rá. Már a tengerész kapitányi sapka, a Hamburg-Bréma főíráru sem kellett neki, de még az utolsó mondatával visszasírta a lányokat, abból a „kocsmából”, ahol női kiszolgálás volt. „És mi lesz avval a szerelemmel?”- kérdezte utolsó szavaival öccsétől.

Nemcsak Pepin bácsi ment az égi pivovarba, ahogyan a serfőzdet nevezik arrafelé, de a sörgyár is eltűnt. Legalábbis az, amelyben a capriccio eredeti története, Hrabal gyermekkorra zajlott le. Amúgy postlížiny lehetne a film címe magyarázat nélkül, azaz megrövidítés, hiszen ez az eredeti könyvcím. Megrövidítés, felgyorsítás, valami új kezdődik ott Nymburkban. Egy ilyen nevű szállodában laktam éppen ott mostanában, nem messze a főtértől, abban a városkában ahol annak idején megállt az idő, és szerintem ma is csak álldogál. S milyen jól teszik, hogy a mozdulatlanságot választották. Bezzeg mifelénk! Abban a városban, ahol élek, volt egy kis sarki épület, söröző lehetett talán, vagy kocsmá, s homlokzatán ott volt a felirat: Sörgyári capriccio. Húsz éve láttam először, húsz éve örülök annak, hogy íme, vannak itt irodalomra és sörre és Pepinre és Mariskára és kéményre és Gruntorád doktorra érzékeny emberek. Múlt héten láttam: levették a táblát s valami jellegtelen nevet pingáltak oda gyermektegy ábrával. Az idő mozgásának sokféle iránya van, nem csak megállni tud, olykor visszafelé is megy...

Szóval nincs sörgyár Nymburkban, illetve van, csak hát ez nem az. Nem is látni, mert vastag és magas kőkerítés veszi körül, belátni oda sehonnán nem lehet, talán az Elba feletti gyalogos hídról az egésznek a sziluetdje rajzolódik ki. A kéménnyel együtt persze, ámbár ez nem az a kémény, amire a filmben felmászik a két széllel bélelt rokon, mert az Dalešicében van, ahol a filmet forgatták. Vagyis oda is el kell mennem, nyugtáztam magamban örömmel, mert szép és nagy ez a Csehország s mindenhol Hrabal van.

A sörgyár persze így is, részben az emlékekben látva, szép, a bejáratnál hatásos alkudozások után meg is lehet tekinteni egy kisebb emléktáblát, de aztán tovább nincs, nem tekinthetünk be a gondok úr irodájába, ahová mindig behallatszott Pepinke harsány üvöltése az osztrák katona legyőzhetetlenségéről. Vagy nézzem madártávlatból, fölötte elrepülve? Repülni még mindig nem tudok, mert a cseh sör nem fölfelé az égbe, hanem lefelé, a föld (asztal alja) felé vonz, bizonyos mennyiségű, nem számlált korszok után.

S ha nincs sörgyár, akkor jöjjön maga Hrabal, akivel ugyan személyesen nem találkoztam, átkozom is érte magam most már erősen. Hiszen járt ő Magyarországon többször is, nagyon szerette Pestet, de még jobban Szegedet, ahová tán még le is telepedett volna, ha a helyzet úgy hozza. Mondják legalábbis, hogy így nyilatkozott, persze messziről jött embernek azt hordatnak vele össze, amit akarnak. Nem találkoztam vele, mert akkor nem olvastam még Hrabalt. Mi a csuda volt velem, hogy a csehektől mindig csak a Svejket bújtam? Ma pedig tudom, nem az én mulasztásom nagy, hanem a világ olvasóié. Hogy eltűrték, hogy nem kapta meg a Nobel-díjat. Persze ezen is csak nevetett volna, de azért a koronákat (svédet s nem csehet, mivel az előbbi kicsit többet ér és sokkal több sört ihatott volna belőle a Tigrisben), szóval a koronákat elfogadta volna, mert milyen sok májat, vesét vagy mit vehetett volna a macskáknak, nevezetesen Pepitónak, Svarcvaldnak, főképpen Cassiusnak. Olykor huszonnégyen is voltak ezek a nyávogó barátok.

Kerskóban magam is rohagáltam most, ami azért túlzás, mert csak keringtem autómmal az erdőben az amerikai mintájú útrendszerben s tudtam, hol volt Hrabal háza, de nem érdekelt. Mert már nem az övé s féltem, hogy ha

nem ismerek rá, ha átalakították, mi lesz az én Hóvirág ünnepemmel? Csak mentem Kerskóban s csodálkoztam. Egészen másmilyennek és máshová képzeltem. Tényleg nagyon közel van Prágához, mintha mondjuk, Veszprémből elmennék Székesfehérvárra. (De minek mennék oda, ott nincs Hrabal!) Valamiféle hétvégi üdülőhelynek készült, sok-sok prágai azt hitte, majd itt nyugalomban él a hét végén, de hol van nyugalom a csehekénél? Mármint abban az esetben, ha sört mérnek a közelben. Márpedig az erdőben is mérnek sört, azt magam is tapasztaltam, ha nem is a Hájenkában.

Sört egyébként a szálloda sörözőjében is mértek, mégpedig először láttam azt, amiről meséltek. Néhány asztalnál a törzstagoknak saját sörcsapjuk van az asztaluknál. Minek annyit gyalogolni: az asztaltól a pultig! Egy mozdulat, a számláló villan, a sör habzik, s lehet tovább üldögni. A csehek általában végig ülik a történelmüket s talán ez a legkényelmesebb testhelyzet. Kivéve Pepinkét, aki kézen is tudott állni a kisasszonyok, Bobinka és Marta legnagyobb öröme, az asztal tetején a kocsmában. De ez még akkor volt.

Most csak egy sírdomb lehet valahol, de nem is tudom pontosan hol. Szerintem együtt vannak valamennyien Hradistkóban, a szép temetőben. Már amennyire egy temető szép lehet azoknak, akik benne vannak. Megkérdeztem a helybelleket, hol van Hrabal? Persze magyarul kérdeztem, miután ősi ösztönrel a falu közepén álltam le, egy vendéglő előtt. Az épületet festő munkások szomorúan csóválták fejüket, amiből kiderült, hogy a nevét sem hallották. Illetve az egyiküknek lassan megvilágosodott, s mutatta az utat, mint kiderült, Kersko felé, két kilométer vagy három, mert mintha úgy hallotta volna, egy Hrabal nevű talán arrafelé lakhatott (Bizonytalan volt, mint minden szobafestő dél felé.) Nekem a végső otthona kellett, ezért betértem a vendéglőbe irodalmi kíséronómmal együtt, s ha már ott vagyunk, a retrokocsmában meg is ebédeltünk. Mindegy mi, csak knédli legyen, és sört lehessen inni hozzá. Pilzenit mértek meg Kozelt, én abból ittam, de barnát, mert azt Magyarhonban nem lehet kapni, állítólag nem bírja a szállítást. S hrabali módon ettünk, bár nem őfelsége pincére szolgált ki, hanem egy szemrevaló leányzó, akinek csak rámutattunk a tábla krétával írt valamelyik sorára, hogy abból kérünk. Teljesen mindegy, mert csak egy sor volt. Ámbár kicsit megkeveredett a dolog, mert sőt kérve ékes cseh nyelven salzot mondtam, amit ő salát-nak értett, ami viszont salátát jelent, úgyhogy hamarosan egy vödörnyi saláta érkezett az asztalhoz. Olyan mindegy. Hrabalért mindenre képes az ember. Sörhöz salátát eszik.

Így aztán újra nekifogtunk a temető keresésének, s miután pantomim jelekkel elmagyaráztam, hogy a frídhofot (lehet, hogy ez se csehül van) keresem, rá is leltem, ott volt tőlünk tíz méterre. Benne a sír, a felirata Hrabal szülei, de valójában mindenki a családból. A síron sok-sok macskaszobor, egy kisebb becherovkás üveg, természetesen üresen, s egy-két sörösüveg, azok is üresen. Itt kell lennie tehát Francinnak, a szép szőke, színésznő álmú Mariskának, itt Pepin bácsinak, aki erre a világra is csak két hétre jött s lett belőle nyolcvan év, s itt van Bohumil is. (Illetve Pipsi is, a feleség.)

Itt volt mindenki valóságában és képletesen, egyedül voltunk, két magyar irodalmi túrázó, a világ végén, de mégis alig 5-6 kilométerre Nymburktól, attól a várostól, ahol egyszer megállt az idő, s éreztem, hogy újra könnyezek, s nem tudtam, Pepinke bácsin nevetek-e vagy ez a kötelező meghatottság miatt van egy sír előtt állván, vagy magunkat siratom, mert mi már soha többé nem tudunk mosómedvét vásárolni, ha unatkozunk.